

Oxigén- koktél

„Egészség” — ez a neve annak a berendezésnek, amely oxigénkoktét állít elő. A gép sorozatgyártása már megindult Szverdlovskban, a bányamentő berendezések és készülékek gyárában.

Nyomásszabályozón és adagolóberendezésen keresztül a ballonnól az oxigén bekerül egy habzó folyadékot (például vízzel oldott tojásfehérjét) tartalmazó edénybe. Az így nyert koktél 150 köbcentiméter oxigént tartalmaz poharanként. Különleges gyógyhatású lehet, ha az italt vitaminos sziruppal, vagy gyógynövények kivonatóval dúsítják. Az oxikénkoktél — amint ezt a klinikai vizsgálatok kimutatták — hasznos eszköz bizonyos betegségek gyógyítására. (MTI)

Maga a népszavazás

A Pen-kongresszus óta, hogy a könyvnyomtatásra, az ábécére épült civilizáció százados értékeinek veszélyét vélték felismerni a televízióban, hogy az írásos kultúra és az audióvizuális eszközök térhódítása egymást kizáró tendenciaként került vitaasztalra — újra napirenden a kérdés. Hol áll a televízió, milyen feladatot, tölt be a kultúra szolgáltatóinak nagy kórusában? Mennyire meghatározó és mennyire megosztó szerep a népművelésben? A tévé rendkívül sokat fejlődött az elmúlt évtizedben, s noha műsorpolitikája naponta kerül vádak kereszttüzébe, a nézők több mint 8 milliárd forintot költöttek el készülékekre, s ugyancsak több milliárdot előfizetési díjakra. Tévé-berkekben úgy hívatoznak erre a tömegstatisztikára: maga a népszavazás.

De maradjunk a számoknál. Vajon kisajátítja-e a tévé a művészetek, a szórakoztatás és a tömegkommunikáció más formáinak közönségét? A mozik visszaeső

forgalmához kétségtelenül közé van: filmszínházaink tíz éve száznegyvenmillió nézőáttaggal működtek, tavaly csak 96 millióval. Más kérdés, hogy a mozik elnéptelenedésének oka mennyiben a tévé filmszínházai — és mennyiben a filmszínházak hiányos, korszerűtlen felszerelése, műsorpolitikája. Mindenesetre tény, a lakosság 31 százaléka régen sem járt, ma sem ül be a moziba! Megcsappant a különféle — zömében tanácsai, szakszervezeti — műsoros rendezvények közönsége is: országos adatok szerint 1958-ban 14,1 millióan látogatták az ilyen programokat, ez a szám 1966-ra majdnem a felére apadt (kivételek csupán az ORI-műsorok). Változatlan a színházbarátok tábora, pedig Thália szentélyének publikumát joggal feltették a kényelmesebb képernyőszínház félelmetesnek látszó konkurrenciájától: az ország színházaiban hosszú évek óta közel 6 millió néző számolnak. S ha hozzávesszük a képernyő színház-szolgáltatásait, helyszíni közvetítéseit, vagy speciális tévészínházait, könnyű belátni, a televízió nem elvonókurája, kedvező pozícióival inkább hálás szervezője lehet a közhírnak. A könyvforgalom tíz esztendő alatt csaknem megkétszereződött: 1958-ban 381 millió, 1966-ban 788 millió forintért adtak el könyveket, s a napi sajtó, az újságok, a folyóiratok olvasótáborára sem csökkent — a példányszámok emelkednek, az ország lakosságának több mint fele rendszeres újságolvasó.

A vázlatos adatok elemzése persze nem könnyű, mert a tévé megjelenése és térhódítása kétségtelenül módosította, átalakította a népművelési tervek naprakész szemléletét. Annyi azonban bizonyos, a képernyő jelenléte lakásokban, művelődési házakban, vállalatok, üzemek irodáiban, ebédlőkben, presszókban, klubokban, a közösségi élet hétköznapijainak megannyi színterén — emberek időöltésének formáját szabta meg. S ezt be kell számítani a szabadidő kulturált eltöltésének mi-

kéntjét „hivatalból tervező” népművelésnek. Axióma: a technika fejlődésével, az automatizáció terjedésével párhuzamosan nő az emberek szabadideje. Ugyanakkor tán sohasem vált ennyire közügyggyé az alaptudományok, különféle új elméletek praktikus terjesztése, az autodidakta önművelésnek és képzésnek az a kényelmes formája, amihez nem kell könyvtárakban cédulázni, előadásokat végigülni, esti vagy levelező tagozatokra beiratkozni — ha valakinek nincs annyi kedve, szüksége, energiája rá. (Persze csak akkor, ha ösztönös érdeklődését akarja kielégíteni, s nem foglalkozásának, munkakörének beosztásának, akár terveinek, vágyainak kényesére hajtja a legújabb ismeretek megszerzésére.) Erdély-Grúz Tibor szerint a földön valaha is tudományról foglalkozók 90 százaléka napjainkban él, s az utóbbi félszázadban a tudomány sokkal többet produkált, mint előző összes korokban. Magyarországon száz munkásnak majdnem a fele szakmunkás, több mint egyharmada betanított, kevesebb mint egyharmada segédmunkás. Világos: több technikusra, mérnökre, tudósra van szükség, a tudomány közvetlen termelőerővé válik. A tévé szerepe — s most csupán a természet-tudományos, technikai, biológiai és más információ-műsorokra gondolunk — talán itt a legfontosabb. Ebbéli funkciója, túlzás nélkül állíthatjuk, pótolhatatlan. Nem véletlen, ha ezeket az adásokat tervezik legszorosabb kapcsolatban a nézővel, ahol legkiválóbb szakemberek reflektálnak telefonkérdésekre, s ahol a leveleket (ha szóban — időben nem is tudják a helyszínen —), írásban, folyóiratok hasábjain feltétlenül megválaszolják. Lehet, a tévé helyéről, rendeltetéséről még sok vita elhangzik pro és kontra. A korszerű ismeretterjesztésben, a természet-tudományos információszolgáltatásban azonban szerepe vitathatatlan.

Nikolényi István

történelmi emlékeztető

1945.

március

DÉLMAGYARORSZÁG

28.

A NAP HÍREI: HARCOK FRANKFURTBAN ÉS DANZIGBAN — FELSZABADULT PÁPA, BESZTERCEBÁNYA ÉS DEVECSER — A SZÖVETSEGESEK ESSEN ÉS WIESBADEN ELŐTT.

Áttörés

a Vértesben

A II. Ukrán Arcvonal csapatai a Kárpátok nehéz, erdős, hegyes terepén előnyömulva, elfoglalták Besztercebányát, a németek fontos közlekedési csomópontját és védelmi állását, valamint 50 más helységet és több ezer foglyot ejtettek. A II. Fehérorosz Hadsereg a Vértes hegységben áttörte a német védelmi vonalat. Esztergom körzetében szétzúzták a német ellenállást, és 45 kilométert haladtak előre. Ebben a körzetben 200-nál több helységet foglaltak el, köztük Tokodot, Tatatóvárost, Bánhidát, Dunaalmást, Városlódót, Bakonykopányt, Tótvázasnyót és Balatonfüredet. 147 német harckocsit és 63 repülőgépet semmisítettek meg az útközbenben. Malinovszkij csapatai a Dunától délre haladnak előre és Győr felé tartanak. A 3. Ukrán Arcvonal csapatai egy nap alatt 180 német páncélcsoportot és 37 repülőgépet semmisítettek meg.

Megmozdult

a falu

nincstelen népe. Eljutott már mindenüvé az Ideiglenes Nemzeti Kormány a nagybirtokok megszüntetéséről szóló rendelete és ennek szellemében meg is alakultak már a földigénylő bizottságok — írja a Délmagyarország 25 évvel ezelőtti számának vezércikke. Az idén már a maguk földjén fognak aratni és ez a tudat mozgásba hozza a paraszti izmokat. Baksiszölő földmunkásai felszántották és bevetették már falujuk egész határát. Kevés igával, több kapával és ásóval. Új földdarabokat hódítanak a falu-

A cserevilág

Az apróhirdetések rovatában egyre sokasodik a cserehirdetések száma. Néhány, a korra jellemző apróhirdetés:

Szenéért, fáért sonkát, szalonnát, vadonatú 42–43-as férficipőt, alsónadrágot adok, délelőtt 8–10-ig, Kazinczy u. 6. sz. I. 5. — Jó állapotban levő, különféle nagyságú gyermekcipőket, elcserelek mézért, Dannerné, Tisza Lajos körút 12. — Cukorért selyemharisnyát cserélnek, fagyért zsírszódót adok, Csengrádi sugárút 23/b. — 110-es és 105-ös villanykörtét cserélek lisztért vagy krumplicsért, Sebők Jánosné, Délibáb utca 36. — Szirupot adok terpentinnel, Szilléri sugárút 56. Szelgrádné. — Egy jól kijavított tűzhely választási malacért, elcserelelhető, Felhő utca 6. lakatosnál. — Sőt cserélnek háziszappanért, Szécsi u. 18. Alsóváros. — Vetőkölest adunk zabért, búkkönyért, Szivárvány utca 4/a. — Egy tulaezüst Anker zseborát cserélek 43-as bürgerszirmáért, Erd. Alföldi utca 28. Acsai. — Teljesen új biciklibelső-gumit cserélek zsírrért vagy sonkáért, Sebők Jánosné, Délibáb utca 36. — Cserélek kékkőért élő baromfit, Rohonczy utca 20. Huszárlaktanya mögött. — Gyönyörű női tavaszikabát férfiföltönyért, 40-es férfi divatcipő 41-esért elcserelelhető, Erd. Oroszlán u. 4. I. darabokat hódítanak a falu-

Serény kézzel

családra a szó. A falon sorakozó fényképekről unokák, dédunokák mosolya sugárzik. Elárulva valamit abból is: mitől ilyen kiegyensúlyozott egyéniség az idős asszony.

S a család szeretetéhez — a dolgozó társak szeretete is társul. Megmutatja a kitüntést, amit az elmúlt hetekben kapott a háziipari szövetkeztől. A Szövetkezet Kiváló Dolgozója címmel, s a vele járó jutalommal is kifejezték iránta érzett megbecsülésüket a közösség tagjai.

Ugyanazzal a fiatalos kedvességgel búcsúzik, s aztár, folytatódik megint a munka, formálódnak a színes, tetszetős minták. Örökifjú kedvvel, serény kézzel kötöget Margita néni.

Simai Mihály

Siklós János:

Végig az úton

Az idős néni olyan friss mozdulatokkal, olyan fiatalosan fogad, mintha nem érezné az évek súlyát. Pedig ennyi év nem csekély teher az ember vállán; özvegy Margita Viktorné 84 esztendő.

Otthonában kerestem fel, azaz „műhelyében” — mert a kedvesen mosolygó, őszhajú néni akkor is szorgoskodott. Mint a Szegedi Háziipari Szövetkezet bedolgozója, immár 18 esztendeje munkálkodik odahaza.

Serény kézzel kötöget: szépmintájú, divatos pulóverek, norvég kesztyűk kerülnek ki a keze alól, s kelnek útra. Előbb a szövetkezetbe kerülnek, majd messze a határokon is tútra. Ezek ugyanis exporttermékek. A szövetkezet hírnevét öregbítik a kontinens jó néhány országában. Ami pedig az anyagi vonatkozásokat illeti: a 480 forint nyugdíjösszeghez jó kiegészítést jelent az így szerzett kereset.

— Mindig szerettem kötni, szívesen csinálom. Azelőtt is sokat dolgoztam, saját magamnak... magyarázta, s a lánya sietve hozzáteszi.

— Meg nekünk, a gyerekeinknek. — Így terelődik a

14 A városházán — az ellenforradalom egyik főhadiszállásán — a kapuórség megállított. Ellentmondást nem tűrő hangon jelentetem ki, hogy a szakszervezetektől jövőnk a bizottság vezetőivel sorra kerülő megbeszélésre. Szó nélkül beengedtek. Keresztülmentünk néhány szobán, míg elérkeztünk a fő helyre. Apósom egy karosszékben ült, belegörnyedve a vizes nagykabátba. Bizonyára valamelyik főember lehetett, aki az igazolványokat kérte. Mire én igazolvány helyett apósomra mutattam és közöltem, hogy érte jöttünk, mert innét telefonáltak.

Nehéz volt elfogadhatóvá tenni azt a néhány percet, amit ott töltöttünk, mert a viszontlátás fölötti öröm olyan drámai kitárulkozást teremtett, amire nem voltam fölkészülve. Az apósom meglátta a lányát, sírva fakadt és azt mondta: „Nem gondoltam, hogy életben találalak benneteket”. S fordítva ugyanez történt. S az öregember folytatta, mintha csak hárman lennének. A Dénes Leó titkárságán azt mondták: hiába keresnek bennünket, folyton azt a választ kapják Pestről, hogy eltűntünk. Azért kelt útra a hatvannyolc esztendő ember (utazott egy teherautó tetején három napig), hogy legalább az unokáját megkeresse és megmentse. Most pedig itt áll előtte a lánya.

Ez volt az az emlékezetes nap, amelynek eseményei alapján közvetlen környezetemről újabb értéktételeket alakítottam ki. Saját bőrömön megtapasztaltam: az ember a bajban ismeri meg

egymást. Ez a gyötrelmes éjszaka is belejárt abba, hogy — elvi alapon ugyan, de — ha csak tudom, vallom és gyakorlom azt az elvet: ha a másik emberen segíteni nem is tudok, de neki ártani semmiképpen nem akarok. Próbálok megismerni az embert belülről és azután ítélem meg kívülről. Valószínű, hogy egy piciny érzelmi gyökér innen hajtott, hogy a későbbi években a párt szövetségi politikája nemcsak ésszel fölfogható szinten jelentkezett nálam, érzelmileg is teljes mértékben azonosulni tudtam. Belső tüzet élesztgető tanulságokat hozó éjszaka maradt mögöttünk, amely az önismerethez is adott valamit. Annyit mindenesetre, hogy jobban észrevegmem: az élet a nagy és nem én vagyok a nagy. Mint a legtöbb fölismerésnek, ennek is megvannak a konzekvens gyakorlati tanulságai.

Még a „döbbenet hatása alatt álltunk, reggel újra csörgött a telefon. Ifjú Komócsin Mihály jelentkezett, fontos ügyben szeretne beszélni velünk, November 2-a volt. A beszélgetésben az MSZMP újjászervezése került szóba. Komócsin az Ideiglenes Központi Bizottság megbízólevelével jött és a XII. kerületben elkezdődött a párt-szervező munkát. Az ellenforradalom dühöngésének e jellegzetes tüzfészkében csúsztam azt a bátorrágot, ahogyan közlekedett, tárgyalt, például a Magyar Optikai Művek akkori vezetőivel és más emberekkel.

Számomra meglepetésként hatott, hogy Leventel László doktor — különböző okoknál fogva pártönkívüli —, a volt szegedi egyetemi ifjúság vezetője egy alakuló pártbizottsági ülés megrendezésére felajánlotta a lakását. Jóleső érzéssel töltött el az a korrekelt magatartás, amelyet Böszörményi professzor, a Korányi tbc-szatórium igazgatója — tanúsított Leventelék lakásán ezen az előkészítő megbeszélésen. Az alakuló ülés időpontját eltolta november 4-e, amikor a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszti Kormány kérésére Fovvartalag segítség érkezett, s kezdetét vette az ellenforradalom katonai letörése.

November végén, december elején ismerősök

kerestek meg. Kelemen Miklós — jelenleg a Csengrádi megyei Rendőr-főkapitányság vezetője — pesti lakásán betegen feküdt a felesége, se orvos, se gyógyszer nem volt. Mit lehet tenni ebben a zürzavarban, hogy orvoshoz, gyógyszerhez jusson?

Több barátomnak levelet írtam, Szabó Dénes dr., a szegedi sebész is kapott egy levelet, amelyben megkérdeztem, hogy ez a nagy nemzeti megrázkódtatás változtatott-e korábbi meggyőződésén? Válasz nem érkezett. Egyszer aztán irodám romos utcai frontja felől három ember evickélt be a fedett folyosóra és végül egyik beszélni akart velem, aki Szegedről érkezett. Szabó Dénes volt. Majdnem kikaptam, amiért én egyáltalán olyasmit mertem föltelezni... Ott nyomban helyreállt közöttünk a békekesség.

A munkásorség volt szegedi parancsnokával, Kelemen Sándorral is jól végződött az első találkozás. Budapestre kaptam egy olyan engedélyt, amely a főváros területére szólóan éjjelnappali közlekedésre jogosított. 1957 január elején Szegeden valamelyik rokonomnál elterefeltük az időt éjjel egy óráig, s azután indultam haza anyámékhöz Petőfitelepre. Kicsit világos hangulatban szedtem a lábam a korzón, és lehetséges, hogy kedélyes-fütyös taktust raktam a talpam alá. Egy vastag törzsű plátán mögött egyszercsak rámkilóttak: „Állj! Kezemet fel!” Senki nem járt a környéken. Gondoltam, ezek valamiféle útonálló és kapkodni kezdtem a pisztolyom után. De amikor azt kiabálták, hogy „Ne mozdulj, mert lövünk!” — égnek emeltem a kezemet. Kelemen Sándor lépett elő. Megismertem, s mondtam, hogy ne hüllyeskedjenek velem, mire Kelemen figyelmeztetett, hogy vigyázzak, itt nem babra megy a játék. Megőrültünk egymásnak és továbbmentem az útam. Eljutottam a Radnóti Miklós Gimnáziumig. Ott újra megállították. Kedélyeskedtem volna, de ez a járőr keményen viselkedett. Előhúztam a papiromat, miszerint saját felelősségemre jogom van éjszaka is közlekedni.

(Folytatjuk.)